

بیماری سالک یا لیشمانیوز پوستی

بیماری سالک یک بیماری پوستی است که توسط یک انگل تک سلولی بنام لیشمانیا ایجاد می شود. این بیماری از طریق گزش پشه خاکی از حیوانات آلوده دارای زخم سالک (سگ و جوندگان) به انسان سالم و همچنین از طریق گزش پشه خاکی از انسان دارای زخم سالک به انسان سالم منتقل می شود (معمولا فرد از طریق تماس فیزیکی با زخم سالک به بیماری سالک مبتلا نمی شود). علت نامگذاری این بیماری به سالک این است که زخم های سالک ممکن است تا یکسال روی پوست باقی بماند.

ناقل بیماری سالک

ناقل بیماری سالک، پشه ریزی بنام پشه خاکی (فلبوتوموس) می باشد که به رنگ زرد یا خاکستری رنگ و به اندازه ۲-۳ میلی متر می باشد. این پشه بصورت جهشی و کوتاه پرواز می کند. معمولا در بهار و تابستان که هوا گرم می شود پشه های خاکی (ناقلین بیماری) تکثیر کرده و فعالیت بیشتری دارند و گزشها زیاد می شود

(پشه خاکیها شب فعال هستند و گزشها معمولا در شب انجام می شود). این پشه ها تمایل زیادی به خونخواری از زخم های سالک دارند و با گزش از ناحیه زخم، انگل های بیماری سالک وارد بدن پشه خاکی شده و این پشه آلوده می شود و با هر گزش به انسان می تواند یک زخم سالک ایجاد کنند. پشه خاکیها وفور بالایی دارند و در بیشتر اماکن مسکونی نیز یافت می شوند و علت اینکه ابتدا به سالک بعد از هر گزشی صورت نمی گیرد این است که بیشتر پشه خاکی ها حاوی انگل سالک نیستند.

مخازن بیماری

مخزن بیماری سالک، انسان، سگها و جوندگان وحشی دارای زخم سالک می باشند.

زمان ظاهر شدن زخم های سالک

زمان ظاهر شدن زخم ها بعد از گزش پشه خاکی های آلوده به انگل سالک، معمولا از سه ماه تا شش ماه بعد می باشد. بنابراین

گزش پشه خاکی در فصول گرم سال و ظاهر شدن زخم های سالک در فصل پاییز و زمستان می باشد.

وضعیت بیماری سالک در استان فارس

استان فارس یکی از آلوده ترین استانهای کشور از لحاظ ابتلا به سالک می باشد. شهرهای شیراز، فسا، جهرم، داراب، زرین دشت، استهبان و سروستان بیشترین موارد بیماری را به خود اختصاص می دهند.

علائم بالینی و انواع سالک

بعد از سه تا شش ماه از گزش پشه خاکی، دانه ریزی (جوش کوچک) در محل نیش ها ظاهر می شود. بتدریج این زخم وسعت یافته و بصورت زخمی باز و برجسته و گاهی همراه با ترشحات زرد و چرکی ظاهر می شود. در سالک مرطوب، زخم بصورت مرطوب و دارای ترشحات می باشد که اطراف زخم قرمز و برجسته می باشد و در سالک خشک، زخم بصورت خشک و بدون ترشحات و چرک بوده و اندازه زخم معمولا کوچکتر از نوع مرطوب می باشد.

در صورت مشاهده هر نوع پاپول یا ضایعه پوستی به خصوص در نقاط باز بدن که بیش از ۱۴ روز طول بکشد به زخم سالک شک کنید و به مراکز بهداشتی مراجعه کنید.

- وجود زخم و ماندگاری زخم بیشتر از ۱۴ روز در نقاط باز بدن بخصوص در کانونهای بیماری سالک یا مسافرت به کانونهای بیماری سالک.
- نمونه برداری از ضایعه پوستی و مشاهده انگل در اسمیر تهیه شده از ضایعه.

تشخیص زود هنگام زخم سالک (بدلیل کوچکی زخم سالک) و درمان آن می تواند منجر به بهبودی کامل و سریعتر ضایعه گردد.

درمان بیماری سالک

درمان بیماری سالک بر حسب نوع زخم (کوچکی یا بزرگی) و تعداد زخم، نوع درمان متفاوت می باشد. درمان معمولاً با آمپول مخصوص و کرایوتراپی (یخ درمانی) انجام می شود. تزریق داروی خاص درمان سالک می تواند بصورت موضعی درون زخم یا اطراف زخم و یا بصورت سیستمیک در پا تزریق گردد.

زخم سالک در فصول گرم سال، بایستی پانسمان شود تا در معرض گزش پشه قرار نگیرد و بقیه افراد به سالک مبتلا نشوند.

بیماری سالک

واحد پیشگیری و مبارزه با بیماریهای واگیر

۱. درمان زودهنگام و استاندارد بیماری سالک.
۲. رعایت پانسمان محل زخم تا زمان بهبودی کامل.
۳. نصب توری دانه ریز در محل درب و پنجره ها.
۴. استفاده از پشه بند دانه ریز (بخصوص پشه بند آغشته به سم حشره کش).
۵. استفاده از پمادهای دور کننده حشرات.
۶. اجرای برنامه جونده کشی بمنظور کنترل مخازن (جوندگان) در لیشمانیوز نوع مرطوب در حاشیه شهر و روستاهای کانون بیماری سالک.
۷. جمع آوری سگهای ولگرد (بعنوان مخزن سالک نوع خشک).
۸. بهسازی اماکن مسکونی و تسطیح اماکن مخروبه.
۹. جمع آوری و دفع بهداشتی زباله ها و نخاله های ساختمانی.
۱۰. جمع آوری کودهای حیوانی در سطح روستاها که می تواند بعنوان منبع تکثیر ناقل بیماری سالک مطرح باشد.
۱۱. بهسازی فضایلپهای اطراف شهر که جایگاههای

مراکز رایگان تشخیص و درمان سالک:

- ۱- مرکز جامع سلامت علی بن ابیطالب- سه راه آستانه- خیابان حسینی- کوچه یک
- ۲- مرکز بهداشت شهدای والفجر- پل حر- جنب فرمانداری
- ۳- مرکز بهداشت شهدای انقلاب- بلوار سیبویه- دروازه کازرون

